

HELYI FELNŐTTKÉPZÉSI POLITIKA II

**KÉZIKÖNYV
A GYAKORLÓ
SZAKEMBEREK SZÁMÁRA**

A közösségi alapú oktatás erősítése egy zöldebb és inkluzívabb jövő érdekében

A gyakorlati szakemberek kézikönyve több mint egy gyakorlati útmutató – híd a vízió és a valóság, a Tanuló Városok stratégiai törekvései és a kis helyi közösségek gyakorlati tevékenysége között. A LEAP 2 projektben összegyűlt tudás és megbeszélések eredményeként született kézikönyv gyakorlati segédeszközként szolgál azok számára, akik a közösséghez legközelebb dolgoznak: oktatók, önkormányzati alkalmazottak, civil társadalmi vezetők, felnőttképzési facilitátorok, valamint mindazok, akik elkötelezettek a fenntartható és inkluzív jövő alulról felfelé történő kialakítása mellett.

Míg az olyan nemzetközi keretrendszerek, mint az ENSZ fenntartható fejlődési céljai, az Európai Zöld Megállapodás és a GreenComp kompetenciakeret, határozott iránymutatást nyújtanak a fenntarthatóságra való nevelés és a zöld készségek fejlesztése terén, a változás csak helyi szinten – városokban, városrészekben és kis településeken – válik láthatóvá, értelmesé és tartósá. Ugyanakkor ezek a helyi kontextusok gyakran strukturális akadályokkal szembesülnek: korlátozott költségvetéssel, fejletlen tanulási infrastruktúrával, gyenge szektorok közötti együttműködéssel vagy a személyre szabott oktatási eszközök hiányával.

A kézikönyv közvetlenül reagál ezekre a valós körülményekre. Bevált gyakorlatokat, adaptálható eszközöket és közösség által inspirált tanulási stratégiákat kínál, amelyek a LEAP 2 projekt hat európai országban végzett munkájából származnak. Elősegíti azoknak a kezdeményezéseknek a megismételhetőségét és kiterjesztését, amelyek hozzájárulnak a zöld kompetenciák fejlesztéséhez, előmozdítják a polgárok részvételét, és beépítik az egész életen át tartó tanulást a mindennapi közösségi életbe.

A Tanuló Városok szellemiségén alapulva és a Tanuló Városok Globális Hálózatának (GNLC) tagjai által inspirálva a kézikönyv a helyalapú oktatást a fenntartható fejlődés mozgatórugójaként mutatja be. Bemutatja, hogyan lehet a mikrotanulást, a közösségi részvételt és a stratégiai tervezést még szerény eszközökkel is felhasználni hatékony eredmények elérése érdekében – olyan eredmények, amelyek oktatási, környezeti és társadalmi jellegűek.

Mindenekelőtt a Gyakorlati kézikönyv egy felhívás: felhívás a cselekvésre, a helyi megoldások közös kidolgozására, minden korosztály tanulóinak felhatalmazására, valamint a politikai célok gyakorlati hatásokká alakítására – egy-egy városrész, egy-egy kezdeményezés, egy-egy tanuló után.

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés.....	04
2. Háttér és indoklás.....	05
3. A kis települések előtt álló legfontosabb kihívások	07
4. A tanuló város mint a változás motorja.....	09
5. A zöld készségekkel kapcsolatos mikro-tanulás tervezése és megvalósítása.....	11
6. Bevonási és részvételi stratégiák	15
7. Bevált gyakorlatok a gyakorlatból.....	17
8. Eszköztár a helyi szakemberek számára	20
9. Következtetések és a további lépések.....	22

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or European Commission. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

1. BEVEZETÉS

Ez a kézikönyv gyakorlati, tapasztalatokon alapuló forrásként készült azok számára, akik a közösségfejlesztés és az oktatás területén dolgoznak – különösen kis településeken és a helyi önkormányzatok keretében.

A kézikönyv elsődleges célközönsége azok a szakemberek és gyakorló szakemberek, akik helyi zöld készségekkel kapcsolatos kezdeményezéseket szeretnének elindítani vagy megerősíteni. A felhasználók között lehetnek olyan szakpolitikai tanácsadók, oktatók és felnőttképzési szolgáltatók is, akik a fenntarthatósági kompetenciákat be szeretnék építeni programjaikba.

A kézikönyv átfogó célja, hogy a „tanuló városok” vízióját mindennapi, helyi szintű cselekvéssé alakítsa. Arra összpontosít, hogyan lehet a felnőtt polgárok számára a mikro-tanulási tapasztalatokat felhasználni a környezettudatosság elősegítésére, a viselkedésváltozás ösztönzésére és a közösségi reziliencia építésére.

Ebben az értelemben a kézikönyv támogatja a zöld kompetenciák fejlesztését azáltal, hogy felhatalmazza a helyi szereplőket az egész életen át tartó tanulás beépítésére közösségeikbe – nem intézményi luxusként, hanem az ökológiai, társadalmi és gazdasági nyomásokra adott stratégiai válaszként.

A kézikönyv azt az elképzelést támogatja, hogy a kis önkormányzatok, ha megfelelő eszközökkel és megközelítésekkel, például tanulási lehetőségekkel rendelkeznek, a fenntarthatóság felé vezető átalakulás erőteljes hajtóerőivé válhatnak.

A LEAP II projektben a partnerek 12 tanuló várost vizsgáltak meg, hogy példákat találjanak a zöld kezdeményezésekre, és az eredményeket esettanulmányok formájában kínálják fel. Emellett mikro-tanulási anyagokat is kidolgoztak kiválasztott témákról, amelyeket ezzel a kiadvánnyal további felhasználásra kínálnak fel – a helyi tisztviselők számára, hogy megismerkedjenek a központi témákkal, valamint a polgárok számára, hogy tanuljanak és cselekedjenek.

2. HÁTTÉR ÉS INDOKLÁS

A LEAP II projekt egy korábbi Erasmus+ kezdeményezés természetes továbbfejlesztéseként jött létre, amelynek célja az volt, hogy támogassa a kis önkormányzatokat az EU szintjén megfogalmazott, az egész életen át tartó tanulás szélesebb kontextusában történő helyi oktatáspolitikájuk kidolgozásában (www.leap2local.eu).

A LEAP II a fenntarthatóságra és a zöld kompetenciákra összpontosít, célja, hogy közösségi alapú oktatás és képzés révén segítse az európai kisebb közösségeket a zöld átállásban. A LEAP II kínálatának (esettanulmányok és mikro-tanulási anyagok) ihletésére a helyi önkormányzatok a zöld magatartás példaképeivé válhatnak, és bevezethetik a zöld gyakorlatokat irodáikban és politikáikban – újrahasznosítás, komposztálás, a zöld közlekedés támogatása stb. Másrészt a polgárok is tudatára ébredhetnek a zöld gyakorlatoknak, és sürgethetik helyi képviselőiket azok bevezetésére.

Ezen erőfeszítés középpontjában az a felismerés áll, hogy a helyi önkormányzatok és a civil társadalom szereplői a zöld átállás elengedhetetlen előmozdítói. A LEAP 2 kezdeményezés összhangban áll számos átfogó politikai és stratégiai kerettel, nevezetesen:

- az Európai Zöld Megállapodás, amely az oktatást az ökológiai átállás kulcsfontosságú előmozdítójának tekinti;
- az ENSZ fenntartható fejlesztési céljai (SDG-k), különösen a 4. cél (minőségi oktatás), a 11. cél (fenntartható városok és közösségek) és a 13. cél (klímamegállapodás);
- az UNESCO „Tanuló városok” keretrendszere, amely a városi szinten biztosított inkluzív, egész életen át tartó tanulási lehetőségeket támogatja a fenntartható fejlődés és a társadalmi befogadás katalizátoraként;
- valamint az Európai Bizottság GreenComp keretrendszere, amely strukturált jövőképét adja a zöld kompetenciák fejlesztésének az oktatási rendszerekben.

Ezek a keretrendszerek rávilágítanak arra, hogy nem csupán tudást, hanem cselekvési képességet is ki kell alakítani az egész életen át tartó tanulás révén, amely hozzáférhető, kontextusba ágyazott és kapcsolódik az emberek mindennapi életéhez.

Fontos kiemelni, hogy a projekt és ez a kézikönyv a kis településekre és a vidéki területekre helyezi a hangsúlyt. Ezek a települések sajátos akadályokkal küzdenek, többek között a korlátozott szakmai fejlődési lehetőségekkel, a gyenge ágazatok közötti együttműködéssel, valamint a felnőttképzési infrastruktúrába történő alulfinanszírozással. Ugyanakkor egyedülálló lehetőségeket is kínálnak: szoros közösségeket, motivált szereplőket és rugalmas irányítási struktúrákat, amelyek képesek az új tanulási megközelítések gyors bevezetésére.

A LEAP II partnerek által vizsgált tanuló városok meglehetősen nagyok, különösen a lakosság számát tekintve. Mindazonáltal a bevált gyakorlatok példái olyan tevékenységeket is tartalmaznak, amelyek kis települések számára is alkalmasak, ezért felkérjük őket, hogy olvassák el ezeket, és merítsenek belőlük inspirációt. Nem lehet elégszer hangsúlyozni, hogy egy ilyen kezdeményezés csak akkor lehet sikeres, ha partnerségen alapul – egy támogatást nyújtó helyi önkormányzat és egy kezdeményezés megtervezésére és végrehajtására képes helyi szervezet között.

3. A KIS TELEPÜLÉSEK ELŐTT ÁLLÓ LEGFONTOSABB KIHÍVÁSOK

Annak ellenére, hogy a kis települések döntő szerepet játszanak a fenntarthatóság előmozdításában helyi szinten, gyakran szembesülnek jelentős és visszatérő akadályokkal a zöld kompetenciák és az egész életen át tartó tanulás népszerűsítése terén. A LEAP 2 igényelemzésének eredményei és a helyi szintű interjúk számos strukturális, társadalmi és intézményi kihívást tártak fel, amelyek korlátozzák a hatékony cselekvés képességüket.

Az első kihívás a források szűkössége – mind pénzügyi, mind emberi erőforrások tekintetében. Sok önkormányzatnak nincs olyan személyzete, amelynek lenne ideje vagy képzettsége a fenntarthatósággal kapcsolatos oktatási kezdeményezések megvalósítására.

Ezzel párhuzamosan az alacsony szintű társadalmi elkötelezettség – amelyet apátia, téves információk vagy egymással versengő prioritások okoznak – megnehezíti a polgárok környezetvédelmi tanulás iránti mobilizálását.

Egy másik kritikus kérdés az érdekelt felek széttagolt részvétele. A helyi önkormányzatok, a civil társadalom, az iskolák/felsőoktatási intézmények és a magánszereplők közötti együttműködés általában következtelen vagy fejletlen.

A LEAP 2 partnerterületein hasonló minták rajzolódtak ki: gyakran léteztek ígéretes kezdeményezések, de ezek elszigetelten működtek, nem kaptak megfelelő támogatást, vagy rosszul illeszkedtek a közösségfejlesztés és/vagy a gazdasági fellendülés szélesebb stratégiáiba.

Ez a kézikönyv a kapacitásépítés realiztikus és stratégiai megközelítését ösztönzi – olyan megközelítést, amely nemcsak a kívánatosra összpontosít, hanem arra is, hogy mi jelenleg megvalósítható, és hogy a kis lépések hogyan vezethetnek idővel rendszerszintű változáshoz.

Az érdekelt felek sikeres bevonásának egyik példája a Dublin Learning City kezdeményezés, amely egy olyan közösséget tükröz, amely elkötelezte magát a város fenntarthatóságának, akadálymentességének és lakosai általános életminőségének javításáért. A Dublin City Council (DCC) a Dublin Learning City kezdeményezésen keresztül népszerűsíti és támogatja az egész életen át tartó tanulást. A Dublin Learning City célja annak biztosítása, hogy az oktatás és a tanulás minden polgár számára hozzáférhető és inkluzív legyen. Ösztönzik a tanulókat a továbbtanulásra és a felsőoktatásba való belépésre. A felsőoktatási intézményekben (HEI-k), a Dublin City Council (DCC) és az oktatási és képzési tanácsok (ETB-k) közösségi partnereivel együtt ösztönzik és népszerűsítik Dublinot mint befogadó és együttműködő várost, amely támogatja az összes tanulót, identitást és kultúrát, és így mindenki számára kialakítja a tartozás érzését és egy tanuló várost.

4. A TANULÓ VÁROS MINT A VÁLTOZÁS MOTORJA

A tanuló város koncepciója, amelyet az UNESCO és a Tanuló Városok Globális Hálózata (GNLC) népszerűsít, azon a meggyőződésen alapul, hogy az egész életen át tartó tanulás elengedhetetlen a fenntartható, befogadó és reziliens közösségek építéséhez. A tanuló városok elkötelezik magukat amellett, hogy az oktatást mindenki számára elérhetővé tegyék, az élet minden szakaszában, valamint a formális, nem formális és informális környezetben egyaránt. Olyan környezetet ápolnak, ahol a polgárok folyamatosan fejleszthetik tudásukat, készségeiket és polgári elkötelezettségüket a közösségi együttműködés, az identitásépítés, a kölcsönösség és a bizalom alapján.

E modell középpontjában olyan értékek állnak, mint a méltányosság, az inkluzivitás, a generációk közötti tanulás, a közösségi részvétel és az innováció. A tanuló városok felismerik, hogy az oktatás és a tanulás nem csak az iskolákban zajlik, hanem a könyvtárakban, parkokban, szomszédsági központokban, munkahelyeken és a köztereken is. Ezáltal a tanulást beépítik a közösség mindennapi életébe.

A LEAP 2 projekt egyik legfontosabb felismerése, hogy a tanuló város modellje sikeresen kicsinyíthető és alkalmazható kisebb városokban és vidéki környezetben is. Bár ezek a közösségek nem rendelkeznek a nagyvárosi területek intézményi hatókörével vagy infrastruktúrájával, gyakran más erősségekkel bírnak: erős helyi hálózatokkal, polgári bizalommal és a személyes, családi és szomszédsági kötelékeken alapuló kísérletezés rugalmasságával.

5. ZÖLD KÉSZSÉGEKKEL KAPCSOLATOS MIKRO-TANULÁS TERVEZÉSE ÉS MEGVALÓSÍTÁSA

A LEAP 2 inspirációt merített a GNLC tagvárosokból, amelyek fenntarthatóságra fókuszáló tanulási programokat hajtottak végre, amelyeket konkrét szükségletek alapján kezdeményeztek és fogalmaztak meg, hogy legitim cselekvésekhez jussanak. Ezek a példák bemutatták, hogyan építhetnek ki a helyi önkormányzatok partnerségeket, hogyan mozdíthatják elő a környezettudatos polgárságot, hogyan integrálhatják a zöld kompetenciákat a mindennapi életbe, és hogyan hidalhatják át a környezeti, gazdasági és társadalmi dimenziókat.

Végül is a kis önkormányzatoknak nem kell lemásolniuk a nagyobb tanuló városok méretét. Ehelyett lokalizálhatják a megközelítést, összehangolva azt sajátos igényeikkel és prioritásaikkal, tükrözve jellegüket és potenciáljukat. A LEAP 2 másik üzenete, hogy a kisebb önkormányzatok a városokban és közösségekben a tanulás emberi dimenzióit hangsúlyozzák interkulturális, generációk közötti törekvések révén, hogy egyensúlyt teremtsenek az értékek, a hagyományok és a szolidaritás, valamint a kreatív és intelligens fókuszok között azáltal, hogy bevonják polgáraikat az információk gyűjtésébe és megosztásába.

Az Egyesült Királyságban található Derry városa egy olyan kisebb város példája, amely rendkívül fontos formákat és módszereket biztosított a fenntartható fejlődés érdekében történő közösségi tanuláshoz, a polgárok, a helyi vállalatok és a civil társadalmi szervezetek alulról induló kezdeményezéseinek alapuló közösségi cselekvésekre építve. A Derry (Egyesült Királyság) tanuló város számos kezdeményezést foglal magában a lakosság egész életén át tartó tanulásának előmozdítására. Érdemes kiemelni a Foyle Learning Community-t, amely iskolák és oktatási központok hálózatát jelenti, a Northwest Regional College-t (NWRC), amely széles körű műszaki és szakmai tanfolyamokat és műhelyeket kínál, a tanulást ünneplő Learning Cities Festival-t, a kiszolgáltatott csoportokra tervezett és összpontosító társadalmi befogadási projekteket, valamint a városi mezőgazdaságra és az újrahasznosításra összpontosító fenntarthatósági projekteket.

A mikro-tanulás egy rendkívül rugalmas és hozzáférhető megközelítés a felnőttképzésben – különösen hatékony olyan közösségekben, ahol az idő, az erőforrások vagy a formális tanulási lehetőségekhez való hozzáférés korlátozott lehet. A LEAP 2 keretében a mikro-tanulás hatékony módszernek bizonyult a zöld kompetenciák átadására olyan formátumokban, amelyek gyakorlatiasak, kontextusérzékenyek és könnyen integrálhatók a mindennapi életbe. Emellett felvázolja azokat a kulcsfontosságú módszertani elveket, minőségi kritériumokat és szervezési szempontokat, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a mikro-tanulási kezdeményezések pedagógiaileg megalapozottak, társadalmilag inkluzívak és összhangban álljanak a helyi fenntarthatósági prioritásokkal. A szakasz a projekt teljes életciklusa során végzett tanfolyamtervezés, kísérleti programok és az érdekelt felek bevonása során szerzett gyakorlati tapasztalatokra épül.

Ezen a kereten belül két, egymástól eltérő, de egymást kiegészítő online tanfolyamot terveztek: az egyiket egyéni felhasználóknak (a fenntarthatóság terén előzetes szakértelemmel nem rendelkező felnőtt tanulóknak), a másikat pedig kifejezetten az önkormányzatok és a helyi hatóságok számára. Mindkét tanfolyam moduláris mikro-tanulási formátumban került kialakításra, és több eszközzel (táblagép, számítógép és okostelefon) kompatibilis, teljesen digitális környezetre lett kifejlesztve, biztosítva ezzel a hozzáférhetőséget és a használat rugalmasságát.

A mikrotanulás különlegessége, hogy rövid, moduláris és gyakorlatias tartalmakra összpontosít. Hosszú távú beiratkozás vagy formális keretek helyett rugalmas tanulási lehetőségeket kínál, amelyek beilleszthetők a mozgalmas mindennapokba. Ez a

rugalmisság lehetővé teszi, hogy a fenntarthatósági oktatás a korábbi tapasztalatoktól és az időbeli rendelkezésre állástól függetlenül elérje a legkülönbözőbb célcsoportokat, beleértve a helyi önkormányzatokat, a felnőtt tanulókat, az oktatókat és a tágabb közösséget. A moduláris felépítés lehetővé teszi a különböző tanulási útvonalakhoz való alkalmazkodást is, így a modulok a konkrét helyi prioritásoknak vagy intézményi igényeknek megfelelően kombinálhatók. Minden modul úgy lett kialakítva, hogy önállóan is működjön, ugyanakkor egy koherens összesség részét képezze, biztosítva ezzel mind az elérhetőséget, mind a pedagógiai fejlődést.

A projekt azonosított igényeire válaszul, valamint a partnervárosokban megvalósított bevált gyakorlatok példáira alapozva a felhasználók számára szóló tanfolyamot négy tematikus blokkba szervezték: (1) Alapegységek, beleértve az éghajlatváltozást, a körforgásos gazdaságba való bevezetést, a zöld kompetenciákat, a fenntarthatóságért folytatott közösségi cselekvést és a zöld politikák támogatását; (2) Személyes fenntarthatósági gyakorlatok, olyan témákkal, mint a szénlábnyom megértése, a felelősségteljes vásárlási szokások, a tudatos ruhaválasztás, a műanyaghasználat és a megfelelő alternatívák, valamint a fenntartható étkezés; (3) Erőforrás-gazdálkodás és hulladék, amelynek részei a vízfelhasználás csökkentése, az élelmiszer-pazarlás elkerülése, az otthoni komposztálás, a hulladékosztályozás („Nem minden hulladék szemét”) és az elektronikus hulladékkezelés; valamint (4) Közösségi és környezeti tudatosság, amely magában foglalja az „Az úrból a helyre”, az otthoni energiahatékonyság, a fenntartható közlekedési lehetőségek, a környezetbarát ünnepi megemlékezések, valamint a városi biodiverzitás és természetvédelem témákat.

Ezeket a témákat azért választották ki, mert a globális fenntarthatósági kihívásokat felnőtt tanulók számára releváns, kézzelfogható, mindennapi cselekvésekre fordítják le. Például az „Értelmezze a szénlábnyomát” vagy az „Energiahatékonyság otthon” című egységek összekapcsolják az éghajlatváltozás mérséklését a gyakorlati háztartási döntésekkel, míg a „Közösségi cselekvés a fenntarthatóságért” és a „-i zöld politikák támogatása” című egységek ösztönzik a polgári szerepvállalást és a kollektív felelősségvállalást. Hasonlóképpen, a komposztálásról vagy az elektronikus hulladékgazdálkodásról szóló

modulok olyan konkrét gyakorlatokat tükröznek, amelyeket már kipróbáltak a partner önkormányzatokban, megerősítve ezzel az elmélet és a valós helyi tapasztalatok közötti kapcsolatot.

A LEAP 2 projekt mikro-tanulási kínálatát a GreenComp keretrendszerre alapozta, amely négy területen 12 kulcsfontosságú fenntarthatósági kompetenciát határoz meg: a fenntarthatóság értékelése, a komplexitás elfogadása, a fenntartható jövő elképzelése és a fenntarthatóság érdekében való cselekvés. Ezek a kompetenciák alapját képezték az egyes tanulási egységek tervezésének, biztosítva, hogy a tartalom túllépjen a tudásszerzésen, és magában foglalja a készségeket, attitűdöket és viselkedésmódokat is. Minden modult szándékosan úgy strukturáltak, hogy összekapcsolja a mindennapi fenntartható gyakorlatokat a GreenComp konkrét kompetenciáival, biztosítva ezzel az elméleti keretek és a gyakorlati alkalmazás közötti koherenciát. A tanulási célokat mérhető és cselekvésorientált módon fogalmazták meg, elősegítve a reflexiót, a kritikus gondolkodást és a közösségi elkötelezettséget. Ez biztosította, hogy a képzés nemcsak a tudatosságot, hanem az egyéni és helyi szintű felhatalmazást és kapacitásépítést is elősegítse.

Ezzel párhuzamosan az önkormányzatok számára szervezett tanfolyam öt stratégiai egységre összpontosított:

1. Éghajlatváltozás
2. Körforgásos gazdaság
3. Zöld kompetenciák
4. A fenntarthatóságért végzett közösségi tevékenységek
5. Zöld megoldások támogatása és népszerűsítése

Ez a racionalizált struktúra megfelel a helyi közigazgatások működési igényeinek, koncepcionális alapokat és gyakorlati útmutatást nyújtva számukra a politikák kidolgozásához, a helyi kezdeményezések megvalósításához és a fenntartható magatartás népszerűsítéséhez a polgárok körében. Például a „Zöld megoldások támogatása és népszerűsítése” című egység azt tárgyalja, hogy az önkormányzatok hogyan

ösztönözhetik a felelős fogyasztást, vagy hogyan támogathatják a városi biodiverzitási kezdeményezéseket a partnervárosok sikeres gyakorlataiból merítve.

A relevancia biztosítása érdekében a mikro-tanulási modulokat a helyi érdekelt felekkel közösen kell megtervezni, tükrözve a közösség előtt álló valós környezeti kihívásokat, és egyértelmű eredményeket biztosítva. Az anyagok közös kidolgozásának megvalósításához elengedhetetlen volt a külső pilot fázis, mivel ez alapvető információkat szolgáltatott a célközönség igényeiről és a tanfolyam lehetséges hatóköréről.

Döntő fontosságú, hogy a mikro-tanulás interaktív és iteratív maradjon. Ez azt jelenti, hogy visszacsatolási hurkokat kell beépíteni – olyan egyszerű eszközöket, mint a foglalkozás utáni reflexiók, rövid kvízek vagy közösségi bejelentkezések –, amelyek lehetővé teszik az oktatók és a szervezők számára, hogy a tartalmat adaptálják, nyomon kövessék a hatást, és idővel erősítsék az elkötelezettséget. Egy strukturált belső és külső kísérleti folyamatot terveztek, hogy kvalitatív és kvantitatív visszajelzéseket gyűjtsenek az érthetőségről, a relevanciáról, a használhatóságról és a hatásról, lehetővé téve mindkét tanfolyamváltozat (a helyi intézmények és a nagyközönség számára) folyamatos fejlesztését. A visszajelzések gyűjtésének módszerei között szerepeltek a felhasználói élmény elemzésén alapuló felmérések, amelyek lehetővé tették a tartalom, a formátum és az oktatási terv finomítását. Ez az iteratív folyamat biztosította a minőségbiztosítást, és megerősítette a végső eredmények fenntarthatóságát és átadhatóságát.

A megfelelő eszközökkel még a legkisebb település is felhasználhatja a mikro-tanulást a környezettudatosság és a polgári felelősség generációkon átívelő ápolására. Ezért költséghatékonysága, könnyű megismételhetősége és az európai fenntarthatósági keretrendszerekkel való összhangja stratégiai eszközzé teszi a helyi önkormányzatok, a felnőttképzési szolgáltatók és a közösségi szervezetek számára, amelyek a környezeti nevelést be kívánják építeni az egész életen át tartó tanulási stratégiákba. Ebben az értelemben a mikro-tanulás nemcsak tudást közvetít, hanem hozzájárul a reziliens, tájékozott és környezettudatos közösségek építéséhez is.

6. BEVONÁSI ÉS RÉSZVÉTELI STRATÉGIÁK

A fenntarthatósági oktatás előmozdításának egyik legsürgetőbb kihívása nem a tartalom hiánya, hanem az, hogy nehéz bevonni az embereket. Különösen a kis településeken a korlátozott elérési kapacitás, az egymással versengő prioritások és az alacsony észlelt relevancia gyakran korlátozott polgári elkötelezettséghez vezet.

Először is, a hatékony bevonás a személyre szabott kommunikációval kezdődik. Az „éghajlatvédelemről” vagy a „fenntarthatóságról” szóló általános üzenetek gyakran nem találnak visszhangra, hacsak nem kapcsolódnak a mindennapi gondokhoz – mint például a pénzmegtakarítás, a család egészségének gondozása vagy a helyi terek javítása. Az üzeneteknek tükrözniük kell az egyes célcsoportok nyelvét, gondjait és kulturális hivatkozásait, legyenek azok fiatalok, nyugdíjasok, gazdák vagy helyi vállalkozók.

7. BEVÁLT GYAKORLATOK A GYAKORLATBÓL

A kisvárosokban az informális és nem formális terek – könyvtárak, közösségi központok, helyi vásárok, parkok, sőt piacok is – hatékony színterévé válhatnak a mikrotanulásnak.

A történetmesélés és a helyi büszkeség szintén hatékony eszközök. A tanulás közösségi narratívákba ágyazása – például arról, hogy a helyi lakosok hogyan csökkentették a hulladékot, hogyan állították helyre a zöldterületeket, vagy hogyan indítottak el egy élelmiszer-szövetkezetet – cselekvésre ösztönözhet, és megmutathatja, hogy a változás nemcsak lehetséges, hanem már folyamatban is van. A helyi példaképek – köztük a tiszteletben tartott idősek, tanárok vagy ifjúsági vezetők – kiemelése szintén növelheti a kezdeményezés legitimitását és a belé vetett bizalmat.

Az érdeklődés fenntartása érdekében a szakemberek viselkedési ösztönzőket és játékosításokat alkalmazhatnak. Egyszerű taktikák, mint a kihívások, jelvények, öko-fogadalmak vagy a közösségi elismerés lendületet és láthatóságot teremthetnek.

A LEAP 2 eredményei megerősítik, hogy az ösztönzők fontosak – de nem feltétlenül kell pénzügyi jellegűeknek lenniük. Az elismerés, a tartozás érzése vagy a lehetőség, hogy hozzájárulhassunk egy jobb közösséghez, gyakran erőteljes motiváló tényezők. A közös alkotási folyamatok, amelyekben a polgárok segítik a tanulási tartalmak vagy események kialakítását, szintén elősegítik a felelősségvállalást és az elkötelezettséget.

A részvétel növekszik, ha a tanulás láthatóvá, társasági eseménnyé és személyesen is értelmesvé válik. Ott virágzik, ahol az emberek tiszteletben tartottnak, befogadottnak és felhatalmazottnak érzik magukat. A megfelelő stratégiákkal még a szerény kezdeményezések is erős fenntarthatósági elkötelezettségi kultúrát építhetnek ki.

A LEAP 2 projekt végrehajtása során számos megközelítést kipróbáltak a zöld kompetenciák és az egész életen át tartó tanulás előmozdítása érdekében különböző helyi kontextusokban. Ezek a megközelítések magukban foglalták az online és vegyes mikro-tanulási kurzusokat, műhelyeket, terjesztési eseményeket, valamint strukturált kísérleti fázisokat, amelyek mind az intézményi képviselőket, mind a szélesebb közönséget célozták meg. A formátumok sokfélesége lehetővé tette a partnerség számára az anyagok tesztelését.

Az egyik legsikeresebb stratégia a megbízható közösségi csatornákon keresztül nyújtott mikro-tanulási formátumok használata volt. A tanulási egységek alacsony küszöbű, moduláris jellege széles körű részvételt tett lehetővé anélkül, hogy formális elkötelezettséget igényelt volna. Ez a megközelítés csökkentette a belépési korlátokat, különösen azoknak a felnőtt tanulóknak az esetében, akiknek korlátozott idejük van, vagy korábbi negatív tapasztalataik vannak a formális oktatással kapcsolatban. Számos kontextusban magasabb befejezési arányokat figyeltek meg, amikor a tanulási egységek egyértelműen kapcsolódtak a gyakorlati mindennapi tevékenységekhez, ami bizonyítja a relevancia és az azonnali alkalmazhatóság fontosságát.

Egy másik hatékony gyakorlat az volt, hogy a képzési tartalmakat a helyi érdekelt felekkel – köztük tanárokkal, helyi civil szervezetekkel és köztisztviselőkkel – közösen alakították ki. Ez biztosította, hogy a tananyagok tükrözzék a helyi prioritásokat – mint például a hulladékgazdálkodás, a környezetbarát közlekedés vagy az energiatakarékosság –, és felhatalmazta a résztvevőket arra, hogy saját közösségeikben a változás motorjává váljanak. Az érdekelt felek bevonása emellett növelheti a kezdeményezés legitimitását, erősítheti a terjesztési csatornákat, és elősegítheti az anyagok intézményi szintű átvételét. Azokban az esetekben, ahol a helyi szereplők már a tervezés korai szakaszában bekapcsolódtak a folyamatba, a hivatalos projekttevékenységeken túl is nagyobb felelősségvállalás és folytonosság volt megfigyelhető a kezdeményezésekben.

A LEAP 2 partnerei azonban akadályokba is ütköztek. Egyes esetekben a kezdeti tevékenységek alacsony részvételi arányt mutattak a korlátozott promóció vagy más helyi eseményekkel való ütemtervi ütközések miatt. Ezeket a szűk keresztmetszeteket a helyi hálózatokkal való jobb koordináció, a rugalmas időzítés és a vizuális történetmesélés fokozottabb alkalmazása révén sikerült megoldani az események népszerűsítése érdekében. Egy másik tanulság az volt, hogy fontos az üzenetek egyszerűségét és a megoldások gyakorlatiasságát szem előtt tartani, különösen a kevésbé elkötelezett közösségi csoportok esetében.

A legfontosabb tanulság az, hogy nincs egyetlen modell, hanem inkább egy sor alkalmazkodó elv: kezdünk kicsiben, maradunk a közösség valóságában, vonjuk be korán a helyi szereplőket, és építjük be a tanulást a mindennapi életbe. Ezek a betekintések gyakorlati alapot képeznek, amelyből más városok és önkormányzatok meríthetnek – függetlenül attól, hogy kísérleti projektet indítanak, kezdeményezést bővítenek, vagy egyszerűen csak inspirációt keresnek a kezdéshez. A LEAP 2 keretében összegyűjtött bizonyítékok megerősítik, hogy a fenntartható hatás akkor jelentkezik, ha a környezeti nevelés gyakorlatias, részvételi alapú és beágyazódik a meglévő közösségi struktúrákba. Ezért a helyi kezdeményezések fokozatosan erősíthetik a zöld kompetenciákat és elősegíthetik a hosszú távú viselkedésváltozást.

Döntő fontosságú, hogy a mikro-tanulás interaktív és iteratív maradjon. Ez azt jelenti, hogy visszacsatolási hurkokat kell beépíteni – olyan egyszerű eszközöket, mint a foglalkozás utáni reflexiók, rövid kvízek vagy közösségi ellenőrzések –, amelyek lehetővé teszik az oktatók és a szervezők számára, hogy a tartalmat adaptálják, nyomon kövessék a hatást, és idővel erősítsék az elkötelezettséget. Egy strukturált belső és külső kísérleti folyamatot terveztek annak érdekében, hogy kvalitatív és kvantitatív visszajelzéseket gyűjtsenek az érthetőségről, a relevanciáról, a használhatóságról és a hatásról, lehetővé téve mindkét tanfolyamváltozat (a helyi intézmények és a nagyközönség számára) folyamatos fejlesztését. A visszajelzések gyűjtésének módszerei között szerepeltek a felhasználói élmény elemzésén alapuló felmérések, amelyek lehetővé tették a tartalom, a

formátum és az oktatási terv finomítását. A kísérleti fázis során konkrét észrevételek is születtek a formázás egységességével, a vizuális koherenciával, a navigációs elemekkel, valamint a terminológia és az elrendezés modulok közötti nagyobb egységesítésének szükségességével kapcsolatban. Ezeket a szempontokat a fordítás előtti végső felülvizsgálati fázisban gondosan figyelembe vették és harmonizálták, biztosítva az összes anyag koherens szerkezetét és közös arculatát, mielőtt azokat a partneryelvekre (angol, szlovák, magyar, spanyol, olasz és román) adaptálták. Ez az iteratív folyamat biztosította a minőségbiztosítást, és megerősítette a végső eredmények fenntarthatóságát és átadhatóságát.

8. ESZKÖZTÁR A HELYI SZAKEMBEREK SZÁMÁRA

A zöld tanulási kezdeményezések helyi szintű gyakorlati megvalósításának támogatására a LEAP 2 projekt egy sor adaptálható eszközt és sablont fejlesztett ki. Ezeket úgy tervezték, hogy segítsék a szakembereket – legyenek azok önkormányzatok, civil társadalmi szervezetek vagy oktatási intézmények képviselői – a tevékenységek hatékonyabb tervezésében, megvalósításában és nyomon követésében, anélkül, hogy fejlett technikai ismeretekre vagy nagy csapatokra lenne szükségük.

Az eszköztár a helyi kezdeményezések három fő fázisára épül: a tervezésre, a megvalósításra és az értékelésre. Az eszköztár minden fázishoz egyszerű, rugalmas forrásokat kínál, amelyeket a szakemberek igényeinek megfelelően kinyomtathatnak, szerkeszthetnek vagy digitálisan használhatnak.

Tervezési eszközök

Kezdeként az eszköztár a következőket tartalmazza:

- Egy projekttervezési sablon a célok, a célcsoportok, a tanulási eredmények és a helyi relevancia meghatározásához
- Közösségi térképészeti munkalap a kulcsszereplők, helyszínek és meglévő kezdeményezések azonosításához
- Idővonal-tervező és feladatmátrix a szerepek, határidők és logisztika tisztázásához

Ezek az eszközök különösen hasznosak azoknak az önkormányzatoknak, amelyek kis léptékű kísérleti projekteket szeretnének indítani, vagy ötleteket szeretnének kipróbálni strukturált, de egyszerű formában.

Részvételi és megvalósítási eszközök

A jelentőségteljes részvétel és a zökkenőmentes megvalósítás biztosítása érdekében az eszköztár a következőket tartalmazza:

- Egy résztvevői bevonási ellenőrzőlistát, amely tartalmazza a tájékoztatási csatornákat, az akadálymentességi tippeket és a befogadásra vonatkozó szempontokat
- Mikro-tanulási ülés sablon, amely iránymutatást ad a felépítéshez, az időtartamhoz és a legfontosabb tanulságokhoz
- Visszajelzési űrlapok és interaktív tevékenységek sablonjait, amelyek műhelymunkákban vagy informális rendezvényeken használhatók

Ezek az erőforrások segítenek a szervezőknek a fókusztartásában, a helyi dinamikához való alkalmazkodásban, valamint abban, hogy a tanulás továbbra is a polgárokra összpontosítson.

Monitoring és értékelési eszközök

Az eredmények mérése és a jövőbeli intézkedések megalapozása érdekében az eszköztár a következőket tartalmazza:

- Alapvető hatáskövetési űrlap a részvétel, a viselkedésbeli változások és a polgárok visszajelzéseinek rögzítéséhez
- Egy GreenComp-összhang ellenőrzőlistát, amelynek segítségével felmérhető, hogy az egyes tevékenységek mely fenntarthatósági kompetenciákat érintik
- Egy reflexiós napló a facilitátorok számára, hogy dokumentálják, mi működött, mi nem, és milyen tanulságokat szűrték le

Ezek az eszközök nemcsak az elszámoltathatóságot, hanem a folyamatos fejlesztés kultúráját is támogatják.

Minden sablon valós körülmények között végzett tesztelés alapján készült. Szándékosan egyszerűek és rugalmasak, hogy a szakemberek saját prioritásaihoz és kapacitásaihoz igazíthassák őket. Akár egyszeri képzés koordinálására, akár egy egész éves program kidolgozására, akár szektorok közötti partnerségek kiépítésére használják, az eszköztár célja, hogy a zöld oktatás megvalósítása strukturáltabb, láthatóbb és hatékonyabb legyen.

9. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS A TOVÁBBI LÉPÉSEK

Ez a kézikönyv gyakorlati útmutatót nyújt a kis települések, az oktatók és a közösségi szereplők számára a fenntarthatóság és az egész életen át tartó tanulás beépítéséhez a helyi fejlesztési stratégiákba. A LEAP 2 projekt bebizonyította, hogy még korlátozott erőforrások mellett is lehetséges olyan értelmes zöld tanulási élményeket tervezni és megvalósítani, amelyek növelik a tudatosságot, elősegítik az elkötelezettséget és inspirálják a viselkedésváltozást.

A kézikönyv alapvetően három fő üzenetet közvetít:

- Először is, hogy az oktatás a zöld átállás kritikus előfeltétele, és minden polgár számára elérhetőnek kell lennie, nem csak a formális oktatási rendszerben tanulók számára.
- Másodszor, hogy a kis önkormányzatok nem túl kicsik ahhoz, hogy vezető szerepet töltsenek be – éppen ellenkezőleg, rugalmas, közösségvezérelt tanulási ökoszisztémaként működhetnek.
- Harmadszor, hogy a mikro-tanulás, a helyi elkötelezettség és a szektorok közötti együttműködés hatékony eszközök ahhoz, hogy a fenntarthatóságot relevánssá, inkluzívvá és megvalósíthatóvá tegyék helyi szinten.

A kézikönyv arra ösztönzi az olvasókat, hogy ott kezdjék, ahol vannak – a már rendelkezésre álló erőforrásokkal, emberekkel és ötletekkel –, és tegyenek apró, stratégiai lépéseket a megvalósítás felé. Ez jelenthet egy tanulási egység kipróbálását, egy helyi munkacsoport összehívását vagy a kézikönyvben szereplő sablonok egyikének adaptálását. Minden apró cselekvés erősíti a kapacitást, a lendületet és a közbizalmat.

A jövőre nézve a kézikönyv a folyamatos kísérletezésre, együttműködésre és tudáscserére szólít fel. Egyetlen szereplő sem képes egyedül előmozdítani ezt a programot. Az iskolákkal, civil szervezetekkel, kulturális központokkal, környezetvédelmi csoportokkal

és más önkormányzatokkal kialakított partnerségek felerősíthetik a hatást, és új tanulási utakat teremthetnek minden korosztály számára.

Ennek a kézikönyvnek nem csupán eszközök és módszerek gyűjteményét kell hagyományoznia, hanem a tanuláson alapuló fenntarthatóság szemléletmódját is: arra ösztönzi a felhasználókat, hogy tekintsék közösségüket egy élő tanteremnek, ahol minden hely, polgár és kérdés lehetőséget kínál a tanulásra, a fejlődésre, valamint egy zöldebb és befogadóbb jövő megteremtéséhez való hozzájárulásra.

Co-funded by
the European Union

